

ELEV- OG LÆRLINGOMBUDET I TROMS

ÅRSRAPPORT 2017/2018

Som lærling jobber jeg kun kveldsvakter i min turnus. Er det riktig?

Jeg trives ikke i bedriften der jeg jobber som lærling. Er det mulig å bytte lære plass?

Jeg har plutselig fått nedsatt karakter i adferd uten noe varsel. Er det riktig?

Vi taper undervisning pga lærers fravær, og skolen klarer ikke å skaffe vikar. Hva kan vi gjøre?

TROMS fylkeskommune
ROMSSA fylkkasuohkan

Elev- og lærlingombud
Ohppiid ja fidnoohppiid áittardeaddji

Velfungerende
ELEVDEMOKRATI
gir bedre
SKOLEMILJØ

Uavhengig, rådgivende
ressursperson med
taushetsplikt

Ivaretar dine rettigheter
og **informerer**
om ditt ansvar

KONTAKTINFORMASJON

ANITA LERVOLL

Elev- og lærlingombud

E-post: elevoglaeringsombud@tromsfylke.no

Tlf.: 77 78 80 00 - Mobil: 957 63 533

INNHOOLD

- 3 «EG VET IKKE KÆM EG KAN SPØRRE, DERFOR TAR EG KONTAKT ME DEG?»
- 4 MANDAT OG FORVENTNINGER
- 6 TALL I OPPLÆRINGSÅRET 2017/18
- 8 AKTIVITETER OG FOKUS
- 10 TENDENSER
- 11 ANBEFALINGER
- 13 OMBUDSROLLEN OG VEIEN VIDERE

«EG VET IKKE KÆM EG KAN SPØRRE, DERFOR TAR EG KONTAKT MED DEG»

Flere henvendelser handler om at det oppleves utfordrende å håndtere sin egen sak alene pga maktforholdet mellom elev og skole, eller mellom lærling og bedrift.

Ofte er dette første setningen i kontakt med elev- og lærlingombudet: «*Eg vet ikke kæm eg kan spørre, derfor tar eg kontakt med deg*»

Gjennom henvendelser opplever elev- og lærlingombudet at den som tar kontakt ikke vet hvem de kan spørre, eller at de ikke vet hvordan de går frem for å finne svar på sine spørsmål. Ombudet kjenner utdanningssystemet, lovverk og rettigheter, og fungerer ved slike henvendelser som en guide og veileder til at den som tar kontakt selv kan løse saken sin.

Henvendelser i kategorien «*jeg tør ikke å si i fra*», eller «*det er ingen som tror meg*», forekommer også. Ved slike henvendelser opplever ombudet at tilliten til systemet er svekket, og/eller at kommunikasjonen mellom ulike parter er gått i stå. Oppfølging av slike henvendelser krever ofte en reetablering av tillit i dialog mellom individ og systemnivået.

Flere henvendelser handler

om at det oppleves utfordrende å håndtere sin egen sak alene pga maktforholdet mellom elev og skole, eller mellom lærling og bedrift. I slike saker deltar ombudet i møter sammen med eleven/lærlingen dersom ønskelig.

Gjennom ombudets første år har det vært viktig å markedsføre ombudsrollen, og å bli bedre kjent med opplærings situasjonen i Troms.

Arbeidshverdagene kombineres mellom håndtering og bistand i enkeltsaker til systemrettet forebyggende arbeid med fokus på god medvirkning og læringsmiljø.

Gjennom årsrapporten vil leseren få et innblikk i ombudets arbeidsoppgaver det første året. Rapporten viser funn og statistikk fra skoleåret 2017/18, og på bakgrunn av dette gis anbefalinger for framtidige satsninger og arbeid.

Elev- og lærlingombudets virksomhet har rettet seg mot:

1. Markedsføre og synliggjøre ombudsrollen
2. Besvare henvendelser og bistå elever, lære kandidater og lærlinger i enkeltsaker
3. Etablere kontakt med samarbeidspartnere som Elevorganisasjonen, Ungdommens Fylkesråd, Utdanningsetaten, Nettverket for opplæringskontorene i Troms KARRI, mfl
4. Bevisstgjøre elever og lærlinger om deres rettigheter og ansvar
5. Styrke elevmedvirkning gjennom å bistå elevråd i deres arbeid
6. Styrke arbeidet for gode læringsmiljø gjennom å innta en tydelig rolle i arbeidet mot mobbing, og annen uønsket arbeid i skolen
7. Bevisstgjøre ansatte om deres rolle i forhold til håndtering og oppfølging av saker tilknyttet § 9a i opplæringsloven om elevs rett til et trygt og godt skolemiljø
8. Nasjonale arbeidsoppgaver tilknyttet etablering av mobbeombudsordning i alle fylker, diverse relevante høringer, og etablering av felles fag- og erfaringsdelingsnettverk for landets elev- og lærlingombud

MANDAT OG FORVENTNINGER TIL ELEV- OG LÆRLINGOMBUDET

Fylkestingets vedtak 75/16 setter premissene for elev- og lærlingombudets arbeid slik:

MANDAT

Elev- og lærlingombudsordningen skal dekke alle som befinner seg i et opplæringsløp i regi av Troms fylkeskommune. For private videregående skoler kan ombudet engasjere seg på saksområder der Troms fylkeskommune har et ansvar. For tiden gjelder dette områdene eksamen og spesialundervisning.

Elev- og lærlingombudet er fylkestingets ombud for videregående opplæring. Elev- og lærlingombudet skal handle på et fritt og selvstendig grunnlag og skal derfor være uavhengig av administrativ og politisk ledelse i det faglige arbeidet.

Elev- og lærlingombudets

viktigste oppgave er å styrke og videreutvikle elevers, lærlinger og lærekandidaters medvirkning og deltakelse i opplæringen.

Elev – og lærlingombudet skal være en brobygger mellom skolene/lærebedriftene, fylkeskommunen og elever, lærlinger og lærekandidater. I dette ligger å være et bindeledd mellom partene.

Elev- og lærlingombudet skal bidra til å skape kontakt, spre kunnskap og informasjon mellom de ulike partene. Formålet er å fremme samarbeid og dialog, samt å forebygge misforståelser og konflikter.

Elev- og lærlingombudet skal utgjøre en viktig ressurs for alle aktører i skolesamfunnet og opplæringsinstitusjoner både som en kritisk samarbeidspartner og en pådriver på elever, lærlingers og lærekandidaters premisser.

Elev og lærlingombudet

Slik vil Fylkestinget at ombudene skal være

har ikke vedtakskompetanse. Ombudet rapporterer til fylkestinget.

Forvaltningslovens bestemmelser om taushetsplikt kommer til anvendelse for elev- og lærlingombudets virksomhet.

OPPGAVER

Elev- og lærlingombudet skal:

- Arbeide for at alle elever, lærlinger og lærekandidater skal få en rettferdig behandling etter lov, forskrift og fylkeskommunalt regelverk.
- Være en talsperson for elever, lærlinger og lærekandidater i saker og spørsmål av spesifikk eller generell art.

- Samarbeide med skolene, elevorganisasjonen, opplæringskontorene, bedriftene og partene i arbeidslivet, fylkeskommunen og andre instanser som ombudet måtte finne hensiktsmessig.
- Delta i råd, utvalg og forum hvor elever- og lærlinginteresser bør være representert.
- Være en pådriver for at skolene og opplæringsinstitusjonene følger de sentrale styringsdokumenter hva angår elever, lærlinger og lærekandidaters rettigheter og plikter.
- Gi råd og veiledning om hvordan elever og lærlinger selv kan påvirke, løse problemer og utfordringer de møter i læresituasjonen. Dersom saken ikke fører frem, kan ombudet etter anmodning fra enkeltelever, klasser, grupper, lærlinger og lærekandidater ta saken opp.
- Skal drive opplæring og informasjonsarbeid for å øke elever, lærlinger og lærekandidaters bevissthet om rettigheter og plikter når det gjelder medvirkning, planleggingen, gjennomføringen og vurderingen av opplæringen. Dette skal være et supplement og ikke en erstatning i forhold til den oppfølgingen som skolene selv har ansvaret.
- Årlig legge frem en rapport til fylkestinget i Troms om sin virksomhet.
- Skal jobbe aktivt for å gjøre ombudsordningen kjent.
- Elev og lærlingeombudets vurderinger er av rådgivende karakter, men ombudet kan ta opp generelle saker med aktuell instans for å hevde elevers, lærlingers og lærekandidaters

interesse og rettigheter etter lov og forskrift, rundskriv, direktiver og andre relevante dokumenter. Dersom elever, lærlinger, lærekandidater, eller foresatte som på vegne av umyndige, eller ved samtykke fra nevnte grupper ønsker det, kan ombudet ta opp spørsmål av prinsipiell karakter. Dette kan dreie seg om uheldige eller kritikkverdige forhold ved en opplæringsinstitusjon eller i den fylkeskommunale virksomheten,

- Ta opp saker internt i fylkeskommunen for å få klarhet i hvordan lov, forskrift og fylkeskommunale eller interne retningslinjer tolkes, håndheves og praktiseres i skole, opplæringsinstitusjoner og utdanningsetaten.

Slik vil Ungdommens Fylkesting at ombudene skal være.

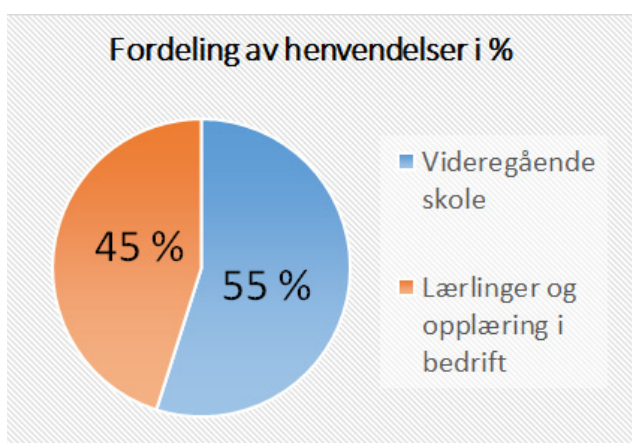

TALL I OPPLÆRINGSÅRET 2017/2018

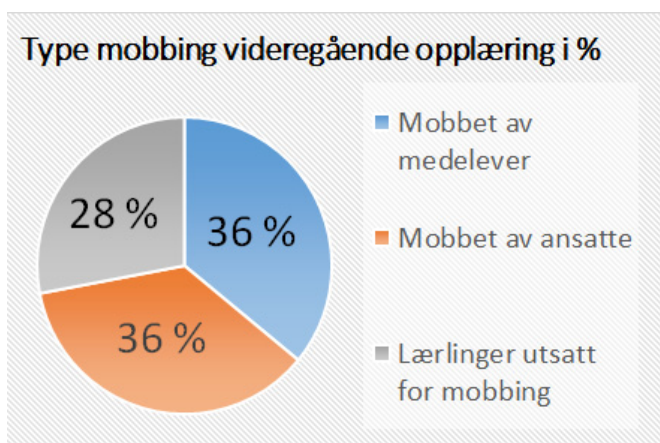
Ombudets årsrapport baserer seg ikke på statistikk og data fra opplæringen i Troms, men på antall enkelt henvendelser. Disse kan sees som et supplement til, og i sammenheng med Utdanningsetatens egne rapporter som tilstandsrapporten, elevundersøkelsen, lærlingundersøkelsen, og Ungdata-undersøkelsen.

Henvendelser kommer via tlf, mail, messenger, SMS eller i direkte møter mellom elev/ lærlinger og ombud.

Henvendelser kommer fra elever, lærlinger, lære kandidater, foreldre/foresatte, venner av elever/ lærlinger, anonyme, og ansatte i utdanningssystemet og helsevesenet.

Fordeling av henvendelser i %:
Fordeling av 102 henvendelser fra elever og lærlinger

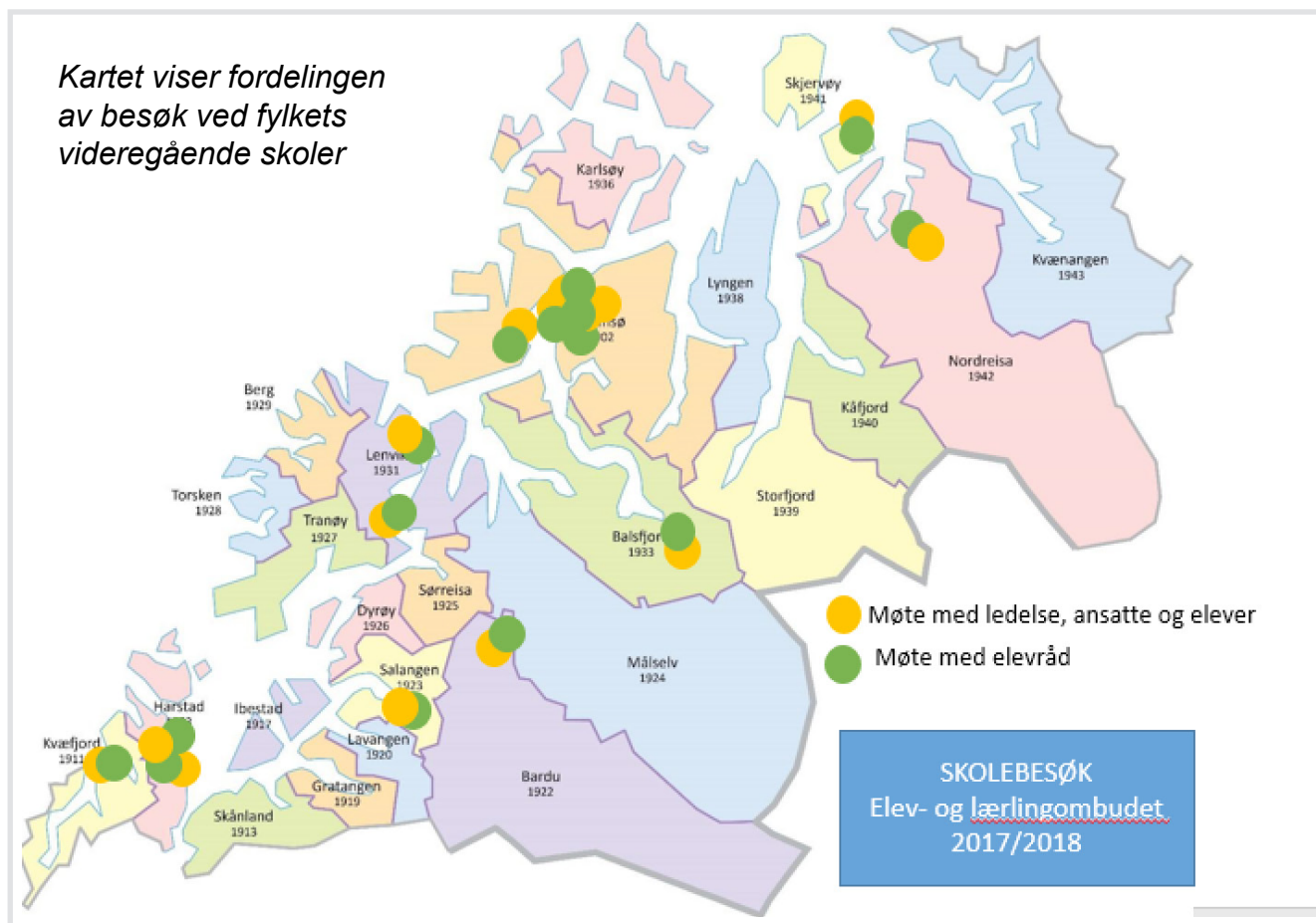
Type mobbing i videregående opplæring i %:
25 henvendelser om mobbing fordeler seg mellom de som er mobbet av medelever i skoler, av ansatte i skoler og av ansatte i bedrifter

TEMA FOR HENVENDELSER FRA 46 LÆRLINGER I VIDEREGÅENDE OPPLÆRING

	%		%		%
Drøfting med system, tilretteleggingsbehov	9	Krenkelser fra veileder/ansatt	13	Arbeidsoppgaver-, tid og arbeidsmiljø	13
Psykisk og fysisk helse, tilrettelegging	13	Spørsmål/klage opplæringskontor, lærebedrift	8	Lønn, økonomi, arbeidsbetingelser	10
Klage vurdering og oppfølging	13	Mobbing, vold, uro, trakassering	8	Endring/ heving/ oppsigelse av lærekontrakt	13

TEMA FOR HENVENDELSER FRA 56 ELEVER I VIDEREGÅENDE SKOLER

	%		%		%
Fysisk og psykisk læringsmiljø og HMS	11	Elevmedvirkning	5	Skoleskyss	2
Klage vurdering, undervisning og fravær	12	Mobbing, vold, uro, trakassering	30	Klager/ mangler ved samisk i opplæringen	20
Klage på lærer/ ansatt, krenkelse	9	Tilretteleggingsbehov i opplæringen	9	Gratisprinsippet	2

AKTIVITETER OG FOKUS 2017/18

I løpet av første år som elev- og lærlingombud har arbeidet vært gjennomført i tråd med mandat og beskrivelse av arbeidsoppgaver.

Hovedfokuset har vært markedsføring av ombudsrollen, og å gjøre seg kjent med status for opplærings situasjonen i Troms. Det er etablert kontakt og et strukturert samarbeid med flere aktuelle parter.

Enkelthenvendelser og saker prioriteres fortløpende, og det er et mål om at alle henvendelser besvares innen 48 timer.

DEFINERING AV OMBUDSROLLE OG KVALITET I HÅNDTERING AV SAKER

I en nyopprettet stilling, som fylkets første elev- og lærlingombud, har det vært viktig å definere innholdet i ombudsrollen tilpasset elever, lærekandidater og lærlinger i Troms sine behov. Gjennom jevnlig drøftinger med andre ombud utvikler ombudsrollen seg gradvis i møte med enkeltsaker, og i møte med dagsaktuelle nasjonale og lokale utfordringer.

Erfaringer så langt viser at mange av henvendelsene løses av elever og lærlinger selv etter at de har fått råd og veiledning i sine saker.

Erfaringer viser at elever, lærlinger og foreldre tar

kontakt med ombudet fordi at de har mistet tillit til at systemet kan, eller vil hjelpe. Gjennom en slik tilnærming oppleves det som trygt å kontakte en uavhengig ressursperson som kan bistå i å løse komplekse saker. Oppsummert kan en si at ved slike henvendelser forsøker ombudet å hjelpe eleven/ lærlingen å finne andre tillitspersoner som kan hjelpe og følge opp videre i opplæringsløpet. Elev- og lærlingombudet fungerer sånn sett som en tillitsperson som holder i saken, inntil ny tillit er gjenvunnet i møte med systemet.

For å lykkes i å løse utfordringene er det avgjørende at ombudene kan bidra i arbeidet med å skape tillit, reetablere tillit og opprettholde tillit mellom individer i

møte med systemet. For å være brobygger og bindeledd mellom partene må en være bevisst kommunikasjon i alle ledd, og på alle nivå, da det er gjennom kommunikasjon og aktiv handling at tillit skapes og opprettholdes. For å lykkes med dette må en skape og opprettholde kvalitet i samtalene gjennom faglig trygghet og god kompetanse om utdanningsløpet. For å opprettholde og videreutvikle ombudsrollen er det behov for kontinuerlig kompetanse utvikling innenfor spesifikke fagområder som for eksempel mobbing, samt god forståelse omkring praktisering av lover og regelverk.

Det er et dilemma, også for ombudet, når systemet ikke følger opp som forventet.

Elev- og lærlingombud Anita Lervoll og mobbeombud Jon Halvdan Lenning

MARKEDSFØRING AV ROLLE OG FOKUS PÅ NULLTOLERANSE

Elev- og lærlingombudet har vært opptatt av å markedsføre ombudsrollen overfor skoler, elevorganisasjonen, ungdommens fylkesråd, opplæringskontorene, fylkeskommunen og andre instanser.

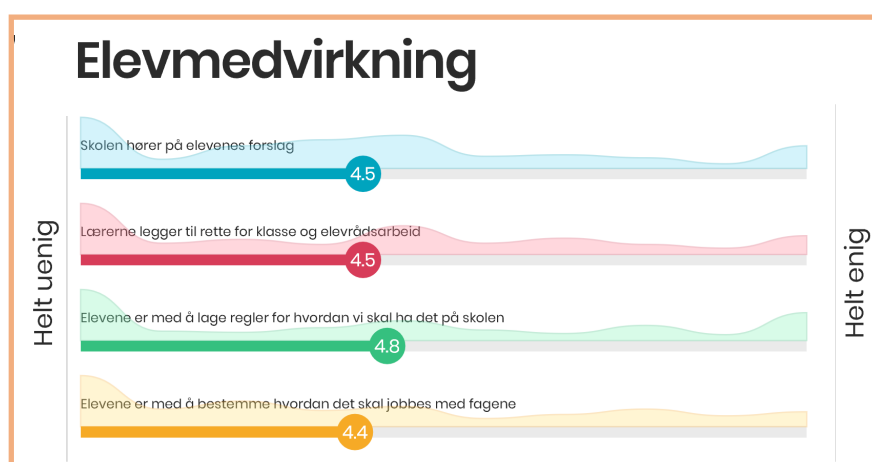
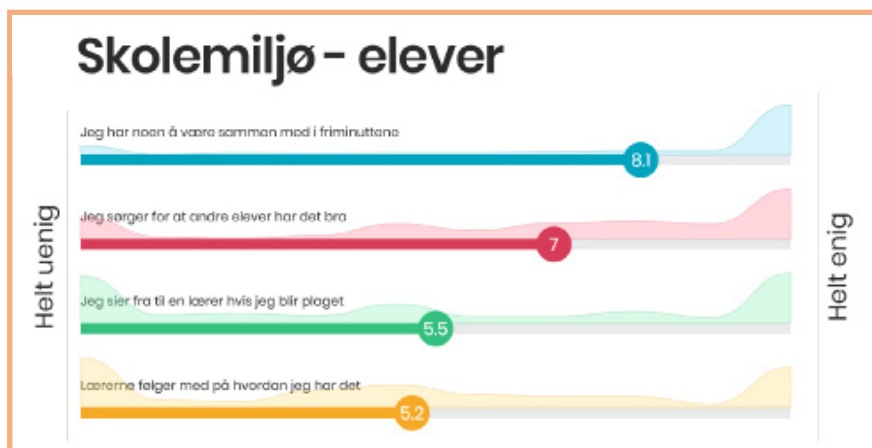
Gjennom året har elev- og lærlingombudet, sammen med Mobbeombudet, besøkt alle videregående skoler for å bli bedre kjent med elevenes skolehverdager, og for å gjøre de nyopprettede ombudsstillingene kjent blant elever, lærlinger, lærekanidater og ansatte.

Tema under årets skolebesøk var elevmedvirkning og arbeidet med skolemiljøet. Skolene er oppfordret til å drøfte begrepet nulltoleranse mot mobbing med alle elever og ansatte.

Ved vår skole har elever og ansatte drøftet nulltoleranse mot mobbing i henhold til opplæringslovens § 9A-3.

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering.

- JA, (sett kryss)** vi har drøftet begrepet nulltoleranse.
- NEI, (sett kryss)** vi har ikke drøftet begrepet nulltoleranse, men vil gjøre dette innen utgangen av ..... (dato)

OPPRETTELSE AV FACEBOOKSIDE

Elev- og lærlingombudet har opprettet en egen facebookside. Siden fungerer som en markedsføring av elev- og lærlingombudets rolle, samtidig som det gis mulighet for å ta kontakt via messenger-funksjonen. På siden finner du relevant informasjon om opplæringen.

Spørreundersøkelse blant elever i forbindelse med skolebesøk.

OMBUDENE FOR
ELEVER OG LÆRLINGER

Home Tillitsvalgt Elevrådet Skolemiljø Ressurser FAQ

Q Search Site

Alt om

ELEVRÅD

ARRANGER NOE PÅ SKOLEN

Elevrådet kan gjøre mye bra for skolen sin gjennom å skape samhold blant elevene. Ulike arrangement bidrar til at man blir bedre kjent, og dermed får en bedre samhold på skolen.

KOMMUNISER GODT

Du vil alltid være tjent med å strukturere budskapet ditt og legge det frem på en god måte. Enten du skal ta opp noe med en lærer eller sende en skriftlig sak til elevrådet vil en tydelig og god kommunikasjon være en fordel.

UTVIKLET NYTT DIGITALT VERKTØY FOR ELEVMEDEVIRKNING:

WWW.ELEVRÅD.NO

Elever i Norge har savnet et oppslagsverk med tips og ideer til hvordan de kan gjøre et godt elevrådsarbeid. Dette har landets elev- og lærlingombud, mobbeombud og elevorganisasjonen tatt på alvor.

I løpet av skoleåret 2017/18 har vi utviklet en ny nettside for elevmedvirkning: www.elevråd.no

En tidligere utgave av elevrådshåndboken er revidert med mål om at denne skal bli et brukervennlig digitalt verktøy som skal øke kunnskap om, og mobilisere til økt elevmedvirkning i skolehverdagene

Målet med å revidere en tidligere utgave av elevrådshåndboken var å utvikle et verktøy for elevråd i videregående opplæring slik at de kan styrke sin rolle og innflytelse på den enkelte skole. Gjennom nettsiden skal elevrådet finne lover og regler de trenger i sitt arbeid. De skal også finne tips og triks til organisering av elevrådsarbeidet.

ETABLERT KONTAKT MED SAMARBEIDSPARTNERE

Elever og lærlinger kjenner best til hvordan det er å være elev og lærling i dagens Troms. Av den grunn er det særdeles viktig for elev- og lærlingombudet å lytte til de unge stemmene gjennom Elevorganisasjonen, Ungdommens fylkesråd, elevråd og enkeltstemmene. I løpet av skoleåret 2017/18 har elev- og lærlingombudet samarbeidet med Elevorganisasjonen om elevrådskolering via en felles turne på alle videregående skoler.

Det er etablert et strukturert samarbeid mellom utdannings-etaten og nettverket for opplæringskontor i Troms, KARRI ved at ombudet inviteres på møter og felles arenaer der utdanningsløpet i Troms drøftes.

Elev- og lærlingombudene i Norge har i løpet av dette året dannet et nasjonalt nettverk, Ombudene- for barn, elever og lærlinger, som omfatter fylkenes elev- og lærlingombud og mobbeombud. Nettverket fungerer både som er arena for erfaringsdeling og for faglig kompetanseheving.

TENDENSER

GODT SAMARBEIDS- KLIMA MELLOM ELEV- OG LÆRLINGOMBUDET OG UTDANNINGSSYSTEMET

Elev- og lærlingombudet har flere positive erfaringer i møter med utdanningsetaten, skoler, opplæringskontor og bedrifter. I løsnings av til dels komplekse saker oppleves ansatte i systemet som kunnskapsrik, imøtekommende og hjelpsomme. Ofte løses sakene etter at dialog er opprettet, og ny tillit til systemet reetableres. Enkelt saker genererer endringer på systemnivå, og ombudet har positive erfaringer med at dette iverksettes. Som brobygger mellom enkeltindividet i møte med systemnivået er dette svært verdifullt.

LÆRLINGER HAR VARIERT KJENNSKAP TIL SINE EGNE RETTIGHETER SOM LÆRLING GJENNOM EGET OPPLÆRINGSLØP

Elev- og lærlingombudet opplever store variasjoner i lærlingers kjennskap til egne rettigheter og plikter.

Mange lærlinger behøver mer kjennskap til sine rettigheter og plikter som lærling gjennom et opplæringsløp der en forholder deg til både opplæringsloven og arbeidsmiljøloven.

Et konkret eksempel er lærlingenes behov for mer kunnskap i håndtering av hevingssaker.

VARIERENDE KVALITET I SKOLENS HÅNDTERING AV MOBBESAKER

Nytt kapittel § 9a i opplæringsloven, elevens rett til et trygt og godt skolemiljø, vedtatt av Stortinget 22. 05.17, har fått mye oppmerksomhet og fokus fra ombudene forrige skoleår.

Vi opplever varierende kvalitet i skolens håndtering av mobbesaker, både når det gjelder avdekking, aktivitetsplaner og oppfølging i ettertid.

Dessverre opplever vi også flere henvendelser der elever og lærlinger blir krenket og mobbet av voksne.

Elev- og lærlingombudet opplever at uklarer omkringing håndtering av regelverk, samt utrygghet til at systemet kan hjelpe gjør at elever og lærlinger kvier seg for å ta opp sin sak.

VARIERENDE KUNNSKAP OM VEILEDERS ROLLE I OPPFØLGING AV LÆRLINGER.

Elev- og lærlingombudet opplever at det er varierende kunnskap om veileders rolle i oppfølging av lærlinger, og at lærlingene ikke får den tilbakemelding og vurdering som de har krav på underveis i arbeidet.

VARIERENDE KVALITET I FORELDRESAMARBEIDET

Flere elever, lærlinger og foreldre har opplevd at det ikke er ønskelig med foreldrestøtte i form av å være aktivt deltakende i utdanningsløpet gjennom deltakelse i møter sammen med sitt barn. Flere av henvendelsene til elev- og lærlingombudet kommer fra foreldre som føler seg til bry i møte med skolen eller bedriften, og ber om at elev- og lærlingombudet møter som støtte for elev/foreldre i møter med skole/bedrift.

MISNØYE MED SAMISK UNDERVISNINGEN

Flere elever og foreldre har tatt kontakt med elev- og lærlingombudet på grunn av misnøye med informasjon om undervisningstilbudet i samisk. Det er misnøye rundt organisering av timeplaner og når undervisningen tilbys som fjernundervisning i stedet for lærer tilstede i klasserommet.

ANBEFALINGER

1. STYRK ELEVMEDVIRK- NINGEN GJENNOM SYSTEMATIKK I ELEVRÅDSKOLERING!

Elevene må aktivt involveres i arbeidet med å skape et godt og trygt skolemiljø. Elevmedvirkning er viktig for at elevene skal føle eierskap og mening med det systemet de møter i skolen. Drift av inkluderende aktiviteter, utforming av regler og evaluering av ulike tiltak bør i større grad involvere elevene. En god og systematisk elevrådskolering vil bidra til aktiv elevmedvirkning i egen opplæring.

Når dette skrives er det igangsatt et samarbeid mellom Utdanningsetaten, Ungdommens fylkesråd og Elevorganisasjon i Troms om å systematisere og å målrette elevrådskoleringen. Det er verdt å se elevmedvirkningen i sammenheng med fylkets strategiplan for videre-

gående opplæring i Troms 2018-2021 «samspill for læring», fylkets «strategi for unge i Troms 2018-2028» og elev- og lærlingombudene og mobbeombudenes lansering av nyutviklet digital hjemmeside om elevdemokratiet, www.elevråd.no

Elev- og lærlingombudet vil opprettholde fokuset på en forbedring av elevdemokratiet og elevmedvirkning gjennom en mer målrettet elevrådskolering, men det må aldri være i tvil at det er skolene som har ansvar for oppfølgingen.

Ombudet anbefaler at det utarbeides felles retningslinjer for elevrådene.

2. ETABLER RESSURS- TEAM/INNSATSTEAM MED KOMPETANSE PÅ Å HÅNDTERE MOBBESAKER!

Fylkeskommunen anbefales å opprette regionale innsats- / beredskapsteam med kompetanse i å håndtere mobbesaker. Ombudet opplever at skolene ofte ikke har nødvendig kunnskap og kompetanse i å håndtere utfordrende skolemiljø saker. Det vil da være en god støtte å ha ressurspersoner i nærområdet som gjennom kartlegging, veiledning, modellering etc. kan hjelpe skolen til å håndtere utfordringer på en god og profesjonell måte. Organisering av slike team må vurderes ut fra lokale forutsetninger.

3. UTARBEID RUTINER SOM IVARETAR ALLE KRAV I OPPLÆRINGS- LOVENS § 9A MED AKTIVITETSPLAN OG DOKUMENTASJONSPLIKT!

Sammen med Mobbeombudet i Troms krever elev- og lærlingombudet at skolene umiddelbart øker sine kunnskaper og ferdigheter i arbeidet med avdekking, håndtering og oppfølging av mobbing.

Skolene bør stille følgende spørsmål til sin egen praksis:

- Vet vi hva mobbing er?
- Vet vi hvordan vi skal avdekke mobbing og gjør vi det?
- Vet vi hvordan vi skal stoppe mobbing og gjør vi det?
- Vet vi hvordan vi skal følge opp både de som er blitt mobbet og de som mobber, og gjør vi det?

Når saker er håndtert må skolen i evalueringen stille to spørsmål både til de involverte, og seg selv, før de kan si seg fornøyd med håndteringen:

- Er situasjonen for de involverte elevene blitt tilfredsstillende?
- Er de involverte og skolen trygge på at bedringen er varig?

The infographic is a vertical stack of colored boxes with text and icons. From top to bottom: a red box with 'MØTER'; a black box with 'KLASSENSTIME' and a 'klikk her' link; a light blue box with 'ELEVRÅDSMØTER' and a 'klikk her' link; a pink box with 'ORGANISER'; a row of five colorful pushpins; a light green box with 'Vi gjør' and 'ELEVRÅD' in large letters; and a bottom light green box with 'BLI MED' and a right-pointing arrow.

4. ETABLER LÆRLINGRÅD!

Pr i dag har ikke lærlinger et forum på fylkesnivå hvor de kan ta opp og diskutere saker som er av felles interesse. Et lærlingråd vil kunne gi ombudet, politikere og ulike aktører innenfor fagopplæring nyttige innspill og råd. Det vil bidra til å ivareta lærlingenes rett til medbestemmelse, og det vil gi den nødvendige legitimiteten til lærlingrepresentanten i Yrkesopplæringsnemnda. Målet med å etablere lærlingråd bør være:

- å styrke lærlingers bevissthet om muligheter for aktiv medvirkning gjennom hele opplæringsløpet
- å øke kunnskap om rettigheter gjennom hele utdanningsløpet, også som arbeidstaker ved å være lærling
- å styrke fylkeskommunens bevissthet om lærlingenes rett til medvirkning.
- å sikre lærlingens påvirkning og medbestemmelse i saker som angår dem. Eksempel på dette kan være kvaliteten i opplæringen som gis i bedrift, overgang mellom skole og bedrift, og generelle diskusjoner om yrkesfaglige studieløp.
- å stimulere til økt samfunnsengasjement blant ungdommer generelt og lærlinger spesielt.

Når dette skrives har Ungdommens fylkesråd i møte den 12. juni 2018 fattet

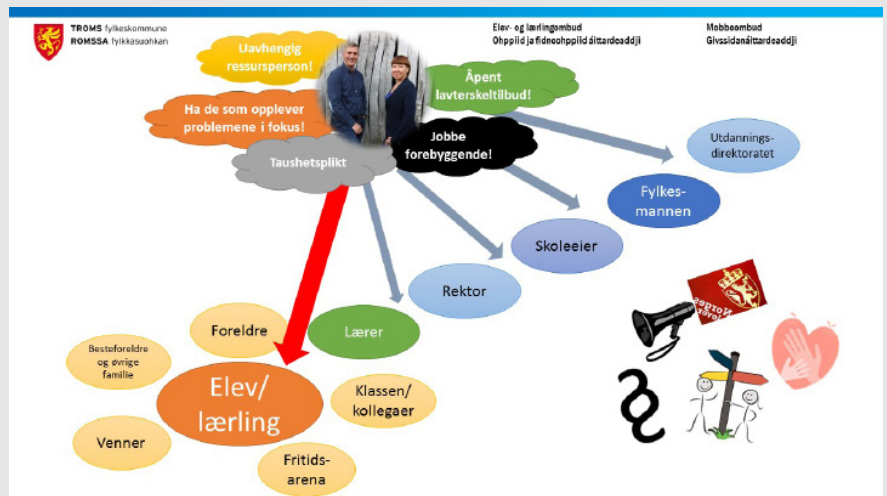
følgende vedtak "Ungdommens Fylkesråd er positivt innstilt til opprettelse av lærlingråd i Troms". Saken følges opp i ungdommens fylkesting i november.

Møter med elever, lærlinger, opplæringskontor og bedrifter når ombudsrollene markedsføres på Utdanningsmessa i Tromsø i februar 2017.

OMBUDSROLLEN OG VEIEN VIDERE

Elev- og lærlingombudet om Mobbeombudet har taushetsplikt og er opptatt av informert samtykke for å gå videre med en henvendelse. Ombudene ønsker å være tilgjengelig, og å besøke steder uten at det nødvendigvis trenger å handle om enkeltsaker. Dette henger sammen med prinsippet om bærekraftige relasjoner og muligheter for å bli bedre kjent med elever og lærlingers hverdager. Ombudene setter pris på å inviteres i ulike fora fra skoler, bedrifter og opplæringskontor.

Som Elev- og lærlingombud og Mobbeombud i Troms ønsker vi å være konkrete bidragsyttere i arbeidet for den enkelte elev/lærling. Vi holder et sterkt fokus på å ha høy kompetanse og kjennskap til lover og

regelverk slik at vi kan fylle våre roller som uavhengige ressursperson på en best mulig måte.

Gjennom Tromsmodellen har vi laget en struktur som gir ombudsrollen større tyngde og bedre bærekraft i møte med de ulike utfordringene som oppstår. Når ombudenes nedslags-

felt utvides til også å gjelde barnehagene fra høsten 2018 dekker vi hele oppvekstområdet for barn og ungdom i Troms fylke.

Modellen viser fordelingen av hovedansvar og støtteansvar for de ulike utdanningsnivåene i tillegg til hvilket lov-/regelverk som er utgangspunkt.

Tromsmodellen 2018 - 2020

Elev- og lærlingombudet og mobbeombudet skal gjennom tett samarbeid bidra til å sikre barn og ungdom i Troms et trygt og utviklende barnehage og opplæringsmiljø.

Barnehage	Barneskole	Ungdomsskole	Videregående opplæring i skole	Videregående opplæring i bedrift
Lowverk: Barnehageloven Rammeplanen	Lowverk: Kap. 9A i Opplæringsloven	Lowverk: Kap. 9A i Opplæringsloven	Lowverk: Opplæringsloven inkl. Kap.9A	Lowverk: Opplæringslov Arbeidsmiljølov
Ansvar: MO Støtte: ELMO	Ansvar: MO Støtte: ELMO	Ansvar: MO Støtte: ELMO	Ansvar: ELMO Støtte: MO	Ansvar: ELMO Støtte: MO

ELMO = Elev- og lærlingombudet

MO=Mobbeombudet

OM Å STOPPE MOBING

1. SAMTALE MED MOBBEOFFERET

En gjennomfører først en samtale med mobbeofferet på en diskret måte. Dersom læreren ikke er blitt informert av de foresatte eller eleven selv, skal en likevel starte med å si at en vet om mobbingen. Det er ikke gunstig å intervju eleven som start på samtalen.

Videre understrekes det at mobbing ikke er akseptert, og at den skal stoppes umiddelbart. Si også at eleven skal bli informert på forhånd om det som blir gjort. Man inviterer deretter mobbeofferet til å snakke utenå presse. Dersom de foresatte ikke er informert, sier en til mobbeofferet at det skjer, og en prøver å ta kontakt samme dag. Avtal så nytt møte, tid og sted, med mobbeofferet. Neste gang vil eleven vanligvis ha lettere for å snakke.

NULLMOBING

DU HAR RETT TIL Å HA DET BRA

.NO

2. SAMTALE MED OFFERETS FORELDRE

Samtalen med de foresatte til mobbeofferet skal være respektfull, selv om de måtte være fortvilet eller kanskje sinte. Avtal at læreren har regien slik at de foresatte ikke gjør noe overilt. Avtal også videre kontakt.

Kilde: www.laringsmiljosenteret.uis.no

3. SAMTALE MED PLAGER(NE)

Etter to-tre samtaler med mobbeofferet, tar en kontakt med plagerne. Da skal en ikke møte alle samtidig dersom de er flere, men en og en først. En annen lærer har klassen. Det kan gjøres avtale med denne om å sende plagerne en og en til et bestemt rom, eller man henter og bringer tilbake hver plager selv. Det er viktig at disse ikke får snakket sammen før alle de individuelle samtaler og en gruppesamtale er gjennomført. Plageren konfronteres med saken, og en legger fram dokumentasjon skaffet på forhånd. Dokumentasjon basert på uttalelser fra andre elever refereres generelt uten kilde. En avslutter innledningen ved å si bestemt at mobbingen må ta slutt umiddelbart. Denne starten er kort og alvorlig, men ikke fiendtlig.

Deretter gir man plageren mulighet til å respondere. Dersom dette er bortforklaringer, krav på kilder, eller angrep på mobbeofferet, skal en ikke respondere. Gjenta kun kravet om at mobbingen skal stoppe straks. En kan si at rektor er informert og at det blir ført nøye kontroll. Si at de foresatte til plageren vil bli informert samme dag.

Omtrent på dette tidspunktet kan plageren bli invitert til samarbeid, men det er ikke nødvendig. En kan for eksempel spørre om plageren har sett at andre har plaget mobbeofferet og om plageren kan gjøre noe. En passer på å si at plageren ikke trenger å si hvem andre det gjelder. Ofte vil plageren gi positiv respons her, og det kan være viktig i prosessen videre. En avslutter og sender plageren tilbake til klassen, eller går sammen med eleven og henter ut den neste.

Samme framgangsmåte gjennomføres med denne og eventuelt flere plagere. Den siste ber man vente, og man henter ut de andre til en gruppesamtale. Grunnen er at plagene nokså sikkert vil kommunisere med hverandre uansett, og risikoen for sabotasje er stor om ikke læreren har kontroll.

4. GRUPPESAMTALE MED PLAGERNE

I gruppesamtalen repeterer en kort samtaler med hver enkelt, ellers vil de være utrygge på hva de andre har sagt. Da er det selvsagt gunstig om en kan si at de har vært samarbeidsvillige. Det viktigste er å stoppe mobbingen. En avslutter med å avtale et nytt møte med gruppen, og orienterer dem om at de neste gang vil bli spurt om de har overholdt avtalen.

TIL BARN OG UNGDOM I TROMS

Vi vil at du skal ha det bra

Vi ønsker å hjelpe deg

Vi skal være lett å få tak i

Vi vil ta deg på alvor

Vi har tid til å høre på deg

Vi kan reglene og er her for deg